

VELOBRAUCĒJIEM
KĀJĀMGĀJĒJIEM

MAZBĀNĪŠA DABAS TAKA

Slītere aicina!

Slīteres nacionālajā parkā, izņemot rezervāta režīma zonas, var brīvi staigāt, vērot augus, dzīvniekus un ainavas, ogot, sēņot, peldēties (izņemot Kolkasragu, kur to nedrīkst drošības apsvērumu dēļ!), sauļoties, braukt ar divriteni un laivu. Saudzēsim vērtības, kuru dēļ šeit esam atbraukuši!

Slīteres nacionālo parku (kā rezervāts dibināts 1923. g.) pamatoti dēvē par Baltijas jūras iepriekšējo attīstības stadiju „brīvdabas muzeju”. Šo ģeoloģisko notikumu mūsdienu „dzīvi” liecinieki ir Slīteres Zilie kalni – stāvā, līdz 20 – 30 m augstā Baltijas ledus ezera senkrasta kāpne (Baltijas jūras stadija pirms 10 000 gadu), Stiebru kalni – Ancilus ezera senkrasts (pirms 8 – 9 tūkstošiem gadu), bet Eiropā pēc platības lielākā – kangaru (kāpu vaļņi) un vīgu (mitras starpkāpu iepaklas) ainava ir Litorinas jūras laika veidojums (pirms 4 – 7 tūkstošiem gadu). Maigais Ziemeļkurzemes klimats ir iemesls, kādēļ šeit ir liela augu sugu daudzveidība (ap 860 sugu), un sastopami arī daudzi Latvijā reti augi (piem., parastā īve un Baltijas efeja). Sava veida „nopolns” šejienes dabas vērtību saglabāšanā bija arī jūras piekrastē kādreiz pastāvošajam padomju militārajam režīmam, kura dēļ piekraste pusgadsimta garumā saglabājās apmeklētāju un būvniecības ziņā mazskarta. Tā laika liecinieki ir pamestās PSRS armijas bāzes un dažādi militārie objekti. Slīteres nacionālajā parkā atrodas viens no populārākajiem Latvijas tūrisma objektiem – Kolkas rags, kuru gada laikā apmeklē vairāk nekā 50 000 ceļotāju, bet putnu pavasara migrāciju laikā stundā pār ragu pārlaizas desmitiem tūkstošu putnu. Baltijas jūras krasta posmā – t.s. Libiešu krastā no Kolkas līdz Sikragam un Ovišiem ir saglabājušies libiešu (viena no mazākajām pasaules tautām) zvejniekiem un citi to kultūras liecinieki. Tūristu vajadzībām izveidotas četras dabas takas, velomaršruti, skatu tornis, apmeklējama Slīteres bāka.

MARŠRUTA RAKSTUROJUMS

Dabas taka ved no Mazirbes uz Sikragu pa bijušā Stendes - Ventspils šaursliežu dzelzceļa stīgu, jeb kā vietējie saka – mazbānīša stīgu. Dzelzceļa būvniecība sākta 1916. gadā un tas kalpoja līdz pat 1963. gadam. Šaursliežu dzelzceļa līnija savienoja ostas pilsētu Ventspili ar piekrastes zvejniekiem, Dundagu un lielo dzelzceļa mezglu Stendē, tādējādi veicinot reģiona ekonomisko un kultūras uzplaukumu laikā starp Pirmo un Otro pasaules karu. Lielā kokmateriālu pieprasījuma dēļ pagājušā gadsimta trīsdesmitajos gados vairums zvejniekiem iedzīvotāju nodarbojās ar mežizstrādi. Tādēļ šajā laikā, piemēram no 256 Mazirbes iedzīvotājiem tikai 14 bija zvejnieki, bet pārējie bija nodarbināti mežizstrādē, kas nesa arī lielāku peļņu. Padomju Savienības laikos piekraste bija „Slēgtā zona”, tādēļ piekrastes ciemi tika saimnieciski izolēti un iedzīvotāju skaits tajos samazinājās, arī jaunūzbūvēto slepeno armijas objektu klātbūtne veicināja to, ka pagājušā gadsimta sešdesmitajos gados dzelzceļa satiksme tika pārtraukta.

Papildus informācija par Mazbānīti bukletā „Ziemeļkurzemes šaursliežu dzelzceļš – militārais mantojums no Pirmā pasaules kara” (<http://slitere.lv/publikacijas/>); Dundagas tūrisma informācijas centrā, Slīteres bākā u.c.), kā arī informācijas stendos dabas takā.

Maršruta sākums un beigas: Mazirbe, pie Libiešu tautas nama.

Maršruta gaita gājējiem:

Turpceļš: Libiešu tautas nams Mazirbē – Sudrabliči – Mazirbes stacijas vieta – Mazirbes jaunā kapsēta – koka tilts gājējiem pār Mazirbi – informācijas stends – Sikraga ciema austrumu daļa – bijušās Sikraga stacijas vieta – koka tilts pār Ķikanu.

Atpakaļceļš: Sikraga kapi – Kilasidami – Jaunklāvi – Baltijas jūras krasts – Libiešu tautas nams Mazirbē.

Maršruta gaita velobraucējiem:

Turpceļš: Libiešu tautas nams Mazirbē – Sudrabliči – Mazirbes stacijas vieta – Mazirbes jaunā kapsēta – koka tilts gājējiem pār Mazirbi – informācijas stends – Sikraga ciema austrumu daļa – bijušās Sikraga stacijas vieta – koka tilts pār Ķikanu.

Atpakaļceļš: Sikraga kapi – LMT tornis – autoceļš P124 līdz Mazirbei – Libiešu tautas nams Mazirbē.

Alternatīvas: Maršrutu var veikt pretējā virzienā no Sikraga centra.

Laiks: ieteicams - aprīlis-oktobris.

Garums: 17 km.

Attālums no Rīgas: 170km.

Marķējums: posmā Libiešu tautas nams – Mazirbes upe krāsu atzīmes uz kokiem, posmā Mazirbes upe – Ķikāns: stabiņi ar zaļām velozīmēm.

Velosipēdu noma: tūristu mītnēs Mazirbē un Sikragā.

Grūtības pakāpe: vidēja.

Ceļa segums: 7 km posms Mazirbes upe – Ķikāns - pa līdznātu meža ceļu bez saknēm; autoceļš P124 - grantēts lielceļš; liedags - smiltis.

Dzelzceļa stīga

TŪRISMA PAKALPOJUMI

Tuvākās naktsmītnes:

Sikragā Jaunklāvi 29469614,

Lapmežciemā Jaunlidumi 29467556;

Mazirbē Upeskalni 29259510; Mazirbes Kalēji 63248374, 29213412

Dzintariņi 26173009

Košragā Jauntillmači 29412974, Pitagi 29372728; www.pitagi.lv

Saunagā Krūmiņi 29452512,

Vaidē Purvziedi 63200179, 29395624,

Kolkā Ūši 63276507, 29475692; www.kolka.info.

Atpūtas vietas: Kolkasragā, Melnsilā, Vaidē

Veikali: Dundagā, Mazirbē, Kolkā, Melnsilā, Vidalē

Ēdināšana: Dundagā, Kolkā (sezonā)

Velosipēdu noma: tūristu mītnēs Mazirbes Kalēji, Ūši, Pitagi un Jaunlidumi

Informācija: www.talsitourism.lv 63224165; www.kolkasrags.lv 29149105;

www.ziemeļkurzeme.lv 63232293, 29444395; www.celotajs.lv 67617600;

www.livones.lv

Slīteres nacionālajā parkā ir izveidoti vēl vairāki pārgājienu, velo, ūdens un auto tūrisma maršruti – meklējiet maršrutu lapas www.celotajs.lv un atzīmes dabā!

1 Libiešu tautas nams, $x=399704$, $y=6394736$; P. 57.6836885, G. 22.3178274

1939. g. uzceltā ēka ir sava veida libiešu identitātes simbols. Tajā izvietotas libiešiem vēltas izstādes.

2 Sudrabkalni, $x=399719$; $y=6394329$; P. 57.6799944, G. 22.3183843

Bijusī aptieka, līdz pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu beigām – ambulance, vēlāk – pamatskola, tagad – privātmāja.

3 Mazirbes stacijas vieta

Bijušā šaursliežu dzelzceļa stīgas malā saglabājusies bagāžas noliktavas ēka. Stacijas vietā piemiņas akmens ar uzrakstu „Mazirbe. Dzelzceļa stacija”.

4 Mazirbes upe, *tilta koordinātes*: $x=399083$; $y=6394041$; P. 57.6772837, G. 22.3077936

Savu tecējumu sāk Klementīnes plāvā, satekot Pēterupei un Celmupei. Visā tās garumā tek cauri Slīteres mežiem, tāpēc ūdens nav piesārņots. Upe ar lēnu tecējumu, smilšainu grunti. Tās gultni maina bebru celti dambji, kā arī jūras un valdošo vēju darbība pludmalē, ik gadu pārvietojot upes grīvas vietu.

5 Kangari un vīgas

Dabas taka atrodas vienā no ģeoloģiski jaunākajām Slīteres nacionālā parka daļām, jo vēl aptuveni pirms 6000 gadiem šeit skalojās jūra. Jūras viļņu un vēja mijiedarbības rezultātā izveidojusies jūrai paralēla kāpu un starpkāpu ieplaku sistēma, kuru mēdz dēvēt par kangaru un vīgu kompleksu. Šis divainais nosaukums ņemts no libiešu valodas, kur kangars apzīmē kāpu valni, kas klāts ar mežu, bet vīga ir mitra vai slapja ieplaka, kuru norobežo kangari. Šī ir unikāla ainava ne tikai Latvijas, bet arī Eiropas mērogā.

Dabas takas posmā no Mazirbes upes līdz Sikragam kangaru un vīgu komplekss ir ļābi aplūkojams, jo mazbānīša stīga atrodas uz kangara nogāzes un vietām virzās gar vīgas malu. Kangarus klāj priežu mežs, tā ir labākā vieta, lai vasaras beigās varētu pieēst pilnu vēderu ar mellenēm. Savukart vīgās atrodas zāļu purvi, vai sliksņaini meži, kurus reti var izbrist sausām kājām. Ja uzvedaties klusu, tad vīgās ir iespēja ieraudzīt aļņus, kuri mīlojas ar krūmiem.

6 Sikraga stacijas vieta

Stacijas vietā uzstādīts piemiņas akmens. Blakus esošajā informācijas stendā apskatāma Sikraga stacijas fotogrāfija.

7 Ķikans jeb Sikragupe, $x=392615$; $y=6392510$; P. 57.6530636, G. 22.2005215

Upe gandrīz visā tās garumā tek cauri mežiem, vietām to aizšķērso bebru dambji. Tāpēc ūdens ir tīrs. Te sastopami aizsargājami apāļmutnieki strauta nēģi. Posmā starp lielceļu un kāpām upes gultne iztaisnota vēl barona laikos, mūsdienās apzīmējot Dundagas un Ventspils novadu robežu. Pārsimts metrus tālāk, liedagā tās tecējumu maina jūras un valdošā rietumvēja darbība, kāpēc pēdējo kilometru Ķikans tek paralēli jūras krastam un ik gadus maina grīvas vietu.

8 Sikraga kapi, *koordinātes*, $x=393266$; $y=6391890$; P. 57.6566298, G. 22.2112397

Te atdusas daudzi pazīstami libiešu kultūras un sabiedriskie darbinieki.

9 Kilasidami, *koordinātes*, $x=394159$; $y=6392341$; P. 57.6608899, G. 22.2260163

Pašā Sikraga centrā atrodas vecākā ciema māja, celta 1892. gadā. Tās nosaukums no libiešu valodas nozīmē *kilā* ciems, *sidām* – centrs.

10 Jaunklāvi

Piedāvā naktsmājas nelielam ceļotāju skaitam. Dzejnieces Veronikas Lācekles (1904.-2001.) un baptistu mācītāja Kārļa Lācekļa (1904.-1970.) dzīves vieta. Tagadējā ēka celta 1926. gadā.

11 Kāpas un liedags

Kāpas veidojas piekrastes posmos, kur notiek smilšu uzkrāšanās. Tās ir vienas no mainīgākajām Latvijas dabas sastāvdaļām, jo kāpās novērojama ne tikai sezonāla augu segas maiņa, bet arī pašu kāpu formu un izvietojuma maiņa. Pārejot pāri kāpām, paveras skats uz Baltijas jūras lrbes šaurumu. Šajā posmā ieteicams izmantot maršruta lapu „Dabas vērotājiem. AUGI JŪRAS PIEKRASTĒ”.

Noeja uz jūru Sikragā, $x=394112$, $y=6392745$; P. 57.6643632, G. 22.2251090

Uzeja no jūras Mazirbē, $x=399595$, $y=6395388$; P. 57.6896703, G. 22.3156712

Uzzini vairāk: www.slitere.lv, www.daba.gov.lv

Mazbānītis ar malkas kravu posmā Kurči-Šītere (Kubalu skolas muzeja krājums Kārļa Ludiviņa dāvinājums)

Libiešu tautas nams

Sudrabkalni

Mazirbes stacijas vieta

Gājeņu tilts šķērso Mazirbi vietā, kur savulaik gāja Mazbānītis.

Aļņi vīgā

Priežu mežs uz kangara ar mellenājiem

Sikraga stacijas vieta

Ķikana grīva

Kilasidami

Jaunklāvi

Kāpas un liedags

Mazirbes stacija 1930. gadi (Spodras Zeiles arhīvs)

“Lauku ceļotājs”

Kalnciema iela 40, Rīga LV-1046, Latvija
T: +371 67617600 • F: +371 67830041
lauku@celotajs.lv • www.celotajs.lv

www.celotajs.lv

Foto: G. Ratkevičs, D. Runcis, V.Skuja, M.Ratkeviča, J.Smaļinskis (Lauku ceļotājs)